

Η Τουρκοκυπριακή Αντιπολίτευση 1964-2004

Μια παρουσίαση του Νίκου Μούδουρου στο Καφενείο της Πέμπτης

Πέμπτη, 16 Νοεμβρίου 2023, 7:30μμ

Στα γραφεία της Σοσιαλιστικής Έκφρασης
Ρήγα Φεραίου 25^Α, 1087 Λευκωσία

Και στο διαδίκτυο μέσω ZOOM και ΦΒ

Η Τουρκοκυπριακή Αντιπολίτευση 1964-2004

Νίκος Μούδουρος

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την νέα πρόσκληση να συζητήσω μαζί σας κάποια πράγματα. Η εκτίμηση είναι αμοιβαία και ευχαριστώ ιδιαίτερα για την ευκαιρία που μου δίνετε να πούμε κάποια πράγματα για ένα βιβλίο το οποίο είναι πρόσφατη έκδοση. Δεν είναι πολύ συχνά που υπάρχουν τέτοιου είδους πρωτοβουλίες και προσκλήσεις. Η αφίσα της σημερινής συζήτησης μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση για την επιτυχία της διότι ουσιαστικά έχει συμπεκνωμένα εκείνο που θα ονομάζαμε Τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση τόσο στις οργανώσεις όσο και στα πρόσωπα, και στους πρωταγωνιστές. Είναι από τέτοιες μορφές και τέτοιες οργανώσεις που προέκυψε η ιδέα αυτής της έρευνας με την έννοια του ότι πρόκειται για οργανώσεις, ιδεολογικά προγράμματα, πολιτικές θέσεις, πολιτικές προσωπικότητες οι οποίες εσωτερικά χαρακτηρίζονται από μια πάρα πολύ μεγάλη ανομοιογένεια και ποικιλομορφία.

Δεν είναι όλοι οι άνθρωποι και οι οργανώσεις της Τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης το ίδιο. Διακρίνονται από ιδεολογικές και πολιτικές διαφορές. Όμως ένα πολύ σημαντικό στοιχείο που προκύπτει στο ιστορικό πλαίσιο είναι ότι από το 1974 και μετά, ο πολιτικός χώρος που ονομάζεται Τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση, έχει καταφέρει να δημιουργήσει μια ενιαία πλατφόρμα πάνω στην οποία εκφράζει το πρόγραμμα εναντίον της διχοτόμησης της Κύπρου. Αυτό το πρόγραμμα διακρίνεται από ιδιαίτερες αντοχές στο χρόνο.

Θα μπορούσαμε να σημειώσουμε ότι η Τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση είναι ένα κοινωνικό κίνημα της Κύπρου και ως τέτοιο διακρίνεται από στιγμές ενίσχυσης και από συγκυρίες οπισθοχώρησης. Ένα βασικό ερευνητικό ερώτημα που θα πρέπει να μας απασχολήσει ότι το πότε και γιατί εμφανίζεται ένα τέτοιο κίνημα αντιπολίτευσης σε χώρους όπως τα βόρεια – κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου. Πως και γιατί εμφανίζονται αντιπολιτευτικά κοινωνικά κινήματα σε χώρους στρατιωτικής κατοχής; Το ζήτημα είναι το πότε και γιατί σχηματίζεται αυτή η αντίδραση ενάντια στη διχοτόμηση. *Αντέχει; Υποβαθμίζεται;* Αυτά είναι ερωτήματα τα οποία μάλλον είναι αναπάντητα, πρόκειται όμως για μια «Προδομένη Εξέγερση» όπως έγραψαν στο βιβλίο τους ο Θέμος και ο Σωτήρης. Το αν θα επικρατήσει όμως δεν θα μπορέσουμε να το απαντήσουμε αυτή τη στιγμή.

Με τη εισβολή του 1974 ο γεωγραφικός χώρος της Κύπρου διχοτομείται στις βόρειες και νότιες περιοχές. Συνεπώς θα πρέπει να μελετηθεί η εξέλιξη της ιδεολογίας και των πολιτικών θέσεων της αντιπολίτευσης μέσα στο υλικό πλαίσιο που δημιουργεί η διχοτόμηση του κυπριακού γεωγραφικού χώρου. σχηματίζεται πάνω στο χάρτη εκείνο που λέμε «οι κατεχόμενες περιοχές» «οι Βόρειες περιοχές της Κύπρου» άρα θα προσπαθήσω να συνδυάσω την ιδεολογία αυτών των ανθρώπων το πώς εξελίσσεται με το πώς ζουν, δηλαδή την υλική έκφραση αυτής της αντίδρασης.

Κάποια θεωρητικά ζητήματα.

Το πρώτο είναι το πώς η ίδια η T/K αντιπολίτευση αντιλαμβάνεται τον ίδιο της το χώρο μέσα στον οποίο ζει και δραστηριοποιείται.

Το 1999 η εφημερίδα YENİDÜZEN δημοσίευσε μια είδηση σε σχέση με την απαγόρευση του καθεστώτος στους Τουρκοκύπριους να πάνε να γιορτάσουν την επέτειο των Ηνωμένων Εθνών στο Λήδρα Πάλας όπου έγινε μια μεγάλη συγκέντρωση στις 24/10/99.

Στις 26 του Οκτώβρη 99 η YENİDÜZEN βγαίνει με πρωτοσέλιδο το οποίο θα μεταφράζαμε στα ελληνικά «*Τί Ισραήλ; Τί Τουρκική Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου*»; Οι δύο φωτογραφίες που χρησιμοποιεί είναι,

στα αριστερά η απαγόρευση των Τ/Κ να μεταβούν στο Λήδρα Πάλας και στα αριστερά μια φωτογραφία της επόμενης μέρας 25/10/99, όταν το καθεστώς του Ισραήλ απαγόρευσε με αφορμή ένα άλλο γεγονός στους Παλαιστίνιους να βγουν έξω από τον θύλακα της Γάζας. Μόλις είδα την δημοσίευση με προβληματίσε. Οι Τουρκοκύπριοι στα τέλη της δεκαετίας του 90 αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους, και δεν είναι μόνο ζήτημα ιδεολογίας, είναι υλικό, είναι η πραγματική ύλη μέσα στην οποία ζουν ως εγκλωβισμένοι, ως μια «Γάζα» στην Κύπρο. Από το 1974-75 άρχισαν να διερωτώνται, αλλά φαίνεται ότι από το 1999 έχουμε πλέον την ταύτιση σε επίπεδο – ιδεολογικής συνείδησης – της υλικής κατάστασης που ζουν οι Τουρκοκύπριοι με παρόμοιες καταστάσεις εγκλεισμού και αποκλεισμού σε χώρους εκτός Κύπρου. Αυτό το μέρος της κοινωνίας των Τουρκοκυπρίων άρχισε να ταυτίζει την κατάσταση της διαβίωσης του, με κάτι που συμβαίνει δίπλα τους.

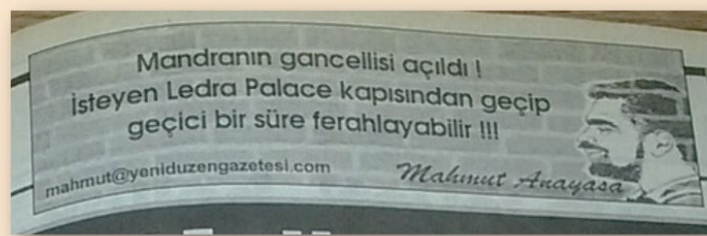
Συνείδηση του εγκλεισμού: Η ζωή σε ένα «στρατόπεδο αιχμαλώτων» - Υποψηφιότητα Arif Hasan Tahsin (2000)

Η υποψηφιότητα του Arif Hasan Tahsin το 2000, είχε εκλογές για Τουρκοκύπριο ηγέτη, ήταν υπό το σύνθημα **«να δοθεί τέλος στη ζωή σε ένα στρατόπεδο αιχμαλώτων»**.

Άρα πάμε από την Γάζα στο «στρατόπεδο αιχμαλώτων». Διαφορετικές φωνές της Τ/Κ αντιπολίτευσης περιγράφουν με διαφορετικούς τρόπους ένα εγκλεισμό, μια εμπειρία πολιορκίας .

Συνείδηση του εγκλεισμού: η μάντρα!

«Το καντζέλλι της μάντρας άνοιξε. Όποιος θέλει μπορεί να περάσει που την πόρτα του Λήδρα Πάλας για να ανασάνει έστω και προσωρινά»
Yeni Düzen, 22.4.2003

Με τη διάνοιξη των οδοφραγμάτων το 2003 ο Mahmut Anayasa γράφει στη YENİDÜZEN «**Το καντζέλλι της μάντρας άνοιξε. Όποιος θέλει μπορεί να περάσει που την πόρτα του Λήδρα Πάλας για να ανασάνει έστω και προσωρινά**». Έχουμε εκτός από το «στρατόπεδο αιχμαλώτων», την Γάζα έχουμε και την έννοια της «μάντρας» η οποία περιγράφει τον τρόπο ζωής, περιορισμού δικαιωμάτων και πολιορκίας των ίδιων των Τουρκοκυπρίων. Μου κάνει εντύπωση εκτός από την «μάντρα» το «έστω και προσωρινά». Φεύγουμε από τη μάντρα αναπνέουμε καθαρό αέρα αλλά πρέπει να επιστρέψουμε πίσω. Άρα η έννοια της προσωρινότητας είναι κάτι το οποίο καθορίζει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις διαφορετικές ερμηνείες και τις διαφορετικές ιδεολογικές συνειδήσεις που προκύπτουν εντός της Τ/Κ αντιπολίτευσης.

Αποικιοκρατία και καθεστώς εξαίρεσης: Τι μας λέει η θεωρία για τον ρόλο της Τουρκίας μετά το 1974

- **Αποικιοκρατικού τύπου πολιτική:**
Συνδυασμός συναίνεσης και επιβολής. Ο χώρος «απειλής» μετατρέπεται σε ένα «ειρηνικό τοπίο» πολέμου. Η διαλεκτική του πολέμου ως καταστροφή και ανοικοδόμηση.
- **Πρότυπο οικονομικής οικοδόμησης:**
Κρατικός σχεδιασμός της καπιταλιστικής ανάπτυξης
- **Η δημιουργία μιας «νέας πατρίδας»:**
Η Κύπρος ως χώρος χάνει την αυτονομία και τον πλουραλισμό της. Οι βόρειες περιοχές είναι «τουρκικός χώρος» και η «νέα πατρίδα». Εθνικά ομογενοποιημένη περιοχή.
- Το **καθεστώς εξαίρεσης και η «γυμνή ζωή»** της Τ/Κ κοινότητας

Αν πάμε πίσω στο 1974 για να καταλάβουμε γιατί προέκυψε μια «μάντρα», μια «Γάζα» στη Κύπρο, στη συνείδηση των αντιπολιτευόμενων, πως προκύπτει η ζωή σε ένα «στρατόπεδο αιχμαλώτων» θα πρέπει να ορίσουμε πιο συγκεκριμένα το τί ζουν και ποιος φτιάχνει αυτή την κατάσταση.

Η Τουρκική εισβολή στην Κύπρο κατά την δική μου άποψη, είναι ένα πολύ μεγάλο συγκεκριμένο μέρος του θεωρητικού υπόβαθρου του ίδιου βιβλίου, είναι το ότι για να την καταλάβουμε περισσότερο πρέπει να χρησιμοποιήσουμε δυο έννοιες αλληλένδετες.

Η πρώτη έννοια είναι, η έννοια της αποικιοκρατίας, του αποικιοκρατικού τρόπου διακυβέρνησης και η άλλη έννοια του καθεστώτος εξαίρεσης.

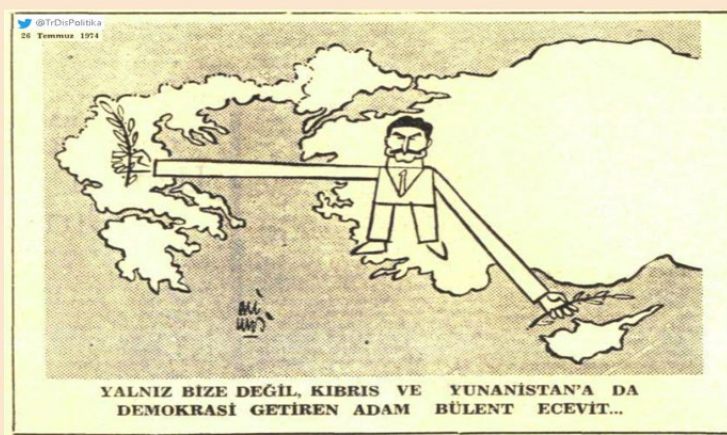
Οι Τουρκοκύπριοι από το 1964, αλλά με άλλη μορφή το 1974 ζουν σε ένα καθεστώς εξαίρεσης αποκλεισμένο, κλειστό, πολιορκημένο, αλλά είναι εξαίρεση στον κανόνα, άρα έχει μια προσωρινότητα μέσα του. Αυτό το καθεστώς εξαίρεσης στη πάροδο του χρόνου διεκδικεί πάντα να κανονικοποιηθεί, να ομαλοποιηθεί. Αν πάει κάποιος σήμερα στα κατεχόμενα θα δει αυτές τις μορφές της ομαλοποίησης της κανονικοποίησης κλπ. κλπ. Όμως η κλασική αναλυτική πλατφόρμα που μπορεί να μας κάνει να καταλάβουμε το πώς είναι ρευστή η κατάσταση σε αυτό το καθεστώς εξαίρεσης είναι η αποικιοκρατικού τύπου διακυβέρνηση της Τουρκίας. Η Τουρκία δεν έχει καταστρέψει μόνο με τον πόλεμο του 1974 αλλά εκφράζει την διαλεκτική του πολέμου δηλαδή της καταστροφής και της ανοικοδόμησης.

Είναι ακριβώς αυτή η πορεία της ανοικοδόμησης που υπολόγιζε η Τουρκία ότι θα οδηγήσει στην ομαλοποίηση, στο να παρουσιάζεται ο εαυτός της ως κανονικός στη Κύπρο και για να γίνει αυτό το πράγμα θα έπρεπε να δημιουργηθεί ουσιαστικά στα βόρεια εδάφη της Κύπρου ουσιαστικά μια «νέα πατρίδα» για του Τουρκοκύπριους . να μην θυμίζει τίποτα από την Κύπρο πριν το 74 ή πριν το 1964. Ένα παράδειγμα, οι εκτοπισμένοι Τ/Κ που έφυγαν από τις Νότιες περιοχές για να πάνε στις Βόρειες μετά το πόλεμο του 74 , η πρώτη πράξη που καλούνταν να κάνουν ήταν να υπογράψουν ένα χαρτί ότι αποποιούνται των δικαιωμάτων τους στη περιουσία τους στη Λεμεσό, στη Πάφο κλπ. Μια πράξη αποκοπής από το Ε/Κ -Τ/Κ παρελθόν για να κτιστεί η ιδέα «Πατρίδα των Τουρκοκυπρίων».

Βέβαια για να κτιστεί χρειαζόταν η πρόσθεση πληθυσμού, ο εποικισμός, ένα νέο κοινωνικοοικονομικό σύστημα που να μην μοιάζει με τίποτα από τις προηγούμενες εμπειρίες των Τ/Κυπρίων και ένα νέο πολιτικό σύστημα. Όμως όλα αυτά επειδή ακριβώς ήταν η αποικιοκρατικού τύπου όχι μόνο καταστροφή, αλλά έπρεπε να οικοδομηθεί κάτι νέο για να σταθεί, και να νομιμοποιηθεί η παρουσία της Τουρκίας, δημιουργούσε μια αντιφατική δυναμική. Πρώτα την δυναμική των τοπικών εξουσιών που καλωσόρισαν την αποικιοκρατικού τύπου διακυβέρνηση αλλά και την ίδια στιγμή την πρόκληση της αποξένωσης από ένα πάρα πολύ μεγάλο κομμάτι ης Τ/Κ κοινότητας που θεώρησε ότι αυτό το πράγμα που φτιάχνεται «μας αποξενώνει, αμφισβητεί την κυπριακή μας ταυτότητα κλπ.». Δεν ήταν μόνο στο επίπεδο της ταυτότητας.

Ορισμός του ρόλου της Τουρκίας στην Κύπρο το 1974

Μια γελοιογραφία που κυκλοφόρησε 26 Ιουλίου 1974, φαίνεται πώς η Τουρκία φαντάζεται τον εαυτό της στην Κύπρο και πώς προσπαθεί «να πείσει» τους Τουρκοκύπριους ο Ετζεβίτ ότι φέρνει την ειρήνη στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Έξη μέρες μετά την εισβολή, έχει την έννοια του δίκαιου πολέμου, αυτή η αποικιοκρατική έκφραση της Τουρκίας.

Ορισμός του ρόλου της Τουρκίας στην Κύπρο το 1974

Κάποιες φωτογραφίες από τις πρώτες στιγμές της εισβολής. Οι φωτογραφίες με βάση το τί θα πούμε στη συνέχεια έχουν κάποια σημασία. Οι Τ/Κ την 20^η Ιουλίου 74 μπορεί να ανασάναν διότι έληξε η μορφή της ζωής τους που ζούσαν εντός των θυλάκων για μια δεκαετία. Όμως έχω την εντύπωση ότι από τις 21 Ιουλίου και μετά ξεκίνησε ένας ανάποδος προβληματισμός.

Την περίοδο μετά την 2^η εισβολή εμφανίζονται οι τοποθετήσεις του Μπερπέρογλου, τότε ήταν ο ηγέτης του Ρεμπουπλικανικού Τουρκικού Κόμματος (CTP), ο οποίος αρχίζει να διερωτάται δημοσίως «εμείς

περιμέναμε μια τέτοια εξέλιξη διότι θα βοηθούσε στον εκδημοκρατισμό της Τ/Κυπριακής κοινότητας», διότι προηγουμένως υπήρχε η ΤΜΤ επί των θυλάκων κλπ. αλλά τελικά δεν οδήγησε στον εκδημοκρατισμό. Πολύ σύντομα αναπαρήγαγε το καθεστώς εξαίρεσης, αυταρχισμού τον επέκτησε σε ένα ενιαίο θύλακα.

Η ιδεολογία της Διχοτόμησης

Τα ιδεολογικά όρια: Νόμος περί πολιτικών κομμάτων.

«Η δυσφήμιση ή υποτίμηση του προσώπου ή των δραστηριοτήτων του σωτήρα του τουρκικού έθνους και ιδρυτή της Τουρκικής Δημοκρατίας Ατατούρκ, ή η εναντίωση στις μεταρρυθμίσεις του Ατατούρκ, ή η άρνηση ότι η Τουρκοκυπριακή κοινότητα αποτελεί αδιαχώριστο κομμάτι του τουρκικού έθνους, ή η προσπάθεια άρσης του δικαιώματος που έχει η Τουρκική Δημοκρατία σε σχέση με την Κύπρο, ή η άρνηση ή προσπάθεια αλλαγής ή άρσης της νομικής ύπαρξης της ειρηνευτικής επιχείρησης που πραγματοποιήσαν οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις στην Κύπρο χρησιμοποιώντας τη νομική και φυσική αρμοδιότητα εγγύησης της Τουρκικής Δημοκρατίας».

Υπάρχει δηλαδή το ιδεολογικό κομμάτι αυτής της αποξένωσης των Τουρκοκυπρίων και το υλικό κομμάτι. Μέσα σε αυτά τα δυο κομμάτια τελικά ωριμάζει μαζικοποιείται και τελικά για κάποια χρονική περίοδο όντως μπορεί να ηγεμονεύσει η Τ/Κυπριακή αντιπολίτευση.

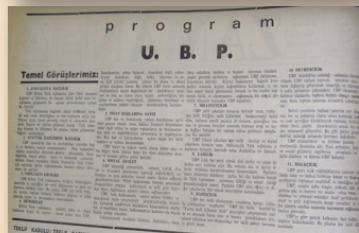
Για να φτάσουμε στην ηγεμονία του ρεύματος της αντι- διχοτόμησης θα κάνω μια παρένθεση για το τί σημαίνει ιδεολογία και ύλη που οδηγεί τους Τ/Κύπριους πιο μαζικά στην αντίδραση. Πριν την Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου, ιδρύθηκε το Τουρκικό Ομόσπονδο κράτος, ήταν η πρώτη δοκιμή μιας πιο ολοκληρωμένης πολιτειακής δομής στην εποχή που ακολουθά την έξοδο των Τ/Κ από τους θύλακες. Ο νόμος περί πολιτικών κομμάτων είναι πάρα πολύ χαρακτηριστικός δίδει το στίγμα του ποιος νομιμοποιείται να δρα πολιτικά και ποιος πρέπει να μπει στο περιθώριο και λέει ότι σε κάθε περίπτωση, η προσβολή με κάθε τρόπο, η διαφωνία του πολιτικού προγράμματος με τις τουρκικές εγγυήσεις στην Κύπρο θα πρέπει να θεωρείται λόγος για να κλείσει το κόμμα, να μπει στην παρανομία. Όποιο κόμμα ιδρυθεί που δεν σέβεται 1,2,3,4 συν την «ειρηνευτική επιχείρηση» της Τουρκίας στη Κύπρο πρέπει να μπει στην παρανομία.

Η ιδεολογία της Διχοτόμησης

Το **Κόμμα Εθνικής Ενότητας** (*Ulusal Birlik Partisi – UBP*) εμφανίστηκε επίσημα στις 11 Οκτωβρίου 1975.

Το κόμμα αυτό μπορεί να θεωρηθεί και ως η συνέχεια του κόμματος «Η Κύπρος είναι Τουρκική» της δεκαετίας του 1950.

Στο πρόγραμμα του κόμματος αναφέρεται συγκεκριμένα: «Η εξάλειψη των υφιστάμενων εθνικών απειλών ενάντια στην τουρκική κοινότητα, η ενότητα και η κατοχύρωση όλων των δικαιωμάτων της, η πετυχημένη της ανάπτυξη στους τομείς της πολιτικής, της εθνικής ασφάλειας, της οικονομίας και της κοινωνίας, **εξαρτώνται απόλυτα από την ανάπτυξη της ως αδιαχώριστο και αδιαίρετο κομμάτι του τουρκικού έθνους**».

Η πιο χαρακτηριστική πολιτική έκφραση αυτής της αποξένωσης των Τ/Κυπρίων ήταν το πολιτικό πρόγραμμα του κόμματος **Εθνικής Ενότητας** που είναι το κόμμα του καθεστώτος. Σε κάποιο από τα άρθρα του ουσιαστικά λέει ότι «για να ζήσουμε και να αναπτυχθούμε ως Τ/Κ κοινότητα δεν μπορεί να γίνει διαφορετικά εκτός εάν αποδεχτούμε ότι είμαστε ένα δομικό μέρος του μεγαλύτερου Τουρκικού Έθνους. Η ζωή μας, η ασφάλεια μας, η οικονομία μας και η ανάπτυξη μας κλπ. εξαρτώνται απόλυτα από την ανάπτυξη της Τ/Κ κοινότητας ως αδιαχώριστο και αδιαίρετο κομμάτι του Τουρκικού Έθνους».

Εδώ μπαίνει πολύ πιο σοβαρά, πολιτικά, οργανωμένα, το ζήτημα της κατάργησης ουσιαστικά της Κυπριακής πτυχής της Τ/Κ κοινότητας, στη νέα της ζωή, που υποτίθεται ότι θα αποκτούσε μετά το 1974.

Βάση κρατικής οικοδόμησης: Τα λάφουρα πολέμου

Ο Ziya Müezzinoğlu, επικεφαλής της «Επιτροπής Συντονισμού Κύπρου», εκτιμούσε τον Οκτώβριο του 1974 ότι: «Οι φυσικές πηγές και οι εγκαταστάσεις αυτής της περιοχής δείχνουν ότι σε πάρα πολύ σύντομο χρονικό διάστημα αυτή θα είναι αυτοσυντήρητη».
(Abdi İpekçi, "Yılbaşından sonra 5 yıllık bir kalkınma planı uygulanacak", *Milliyet*, 14.10.1974)

Σύγκριση οικονομικής βάσης και κοινωνικής κατάστασης = δίκτυο πελατειακών σχέσεων
Μέχρι το 1977: 1,279,099 εκτάρια καλλιεργήσιμης γης, από τα οποία 872,778 κρατικοποιήθηκαν. 75.000 εκτάρια καλλιεργήσιμων περβολιών και συνολικά 3.750.000 δέντρα με εσπεριδοειδή.

3463 ε/κ επιχειρήσεις. Οι βιομηχανικές μονάδες ήταν 230, από τις οποίες 138 εργοδοτούσαν πάνω από 5 εργαζόμενους.

Στον τουριστικό τομέα υπήρχαν 15.000 κλίνες.

Η κατάσταση της Τ/Κ κοινότητας:

Σύμφωνα με τουρκοκυπριακά στοιχεία της εποχής, από το καλοκαίρι του 1974 μέχρι και τον Οκτώβριο 1974, μετακινήθηκαν συνολικά 45 χιλιάδες Τουρκοκύπριοι, δηλαδή περίπου το 40% της κοινότητας τότε. Σύμφωνα με στοιχεία του 1975, 24.034 άνθρωποι ήταν λήπτες κοινωνικού βοηθήματος, από τους οποίους οι 20.574 λάμβαναν βοήθεια ως πρόσφυγες/εκτοπισμένοι. Μέχρι και το 1977 περίπου 11.150 επιταγές εκδίδονταν από το τμήμα κοινωνικής πρόνοιας. Ο αριθμός αυτός το 1974 ήταν 2.094.

Στο επίπεδο της οικονομίας τα πρώτα χρόνια είχαμε μια πάρα πολύ συγκεκριμένη εισαγωγή του μοντέλου της Τουρκίας στην Κύπρο το οποίο χαρακτηριζόταν από ένα κρατικό σχεδιασμό της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Πού βασίστηκε; Καταρχήν βασίστηκε στις Ε/Κυπριακές περιουσίες κινητές και ακίνητες. Τα πάντα είχαν «κρατικοποιηθεί» και προσπάθησαν οι Τ/Κύπριοι με την παρέμβαση της Άγκυρας να ξεκινήσουν την ανάπτυξη της οικονομίας με πεντάχρονα πλάνα. Το κράτος να επεμβαίνει στο σχεδιασμό, ή να αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου το σχεδιασμό και την ανάπτυξη της οικονομίας. Το μεγαλύτερο ίσως παράδειγμα της παραγωγικής πτυχής αυτού του μοντέλου ήταν η ίδρυση του εμπονομαζόμενου «Βιομηχανικού Ομίλου» ο οποίος συνένωσε όλα τα προηγούμενα υποστατικά, βιομηχανικά, βιοτεχνικά των Ε/Κυπρίων και κάποια των Τ/Κυπρίων τα συνένωσε στον όμιλο και είχαμε την πρώτη δοκιμή Τ/Κυπριακής παραγωγής, όμως υπό την κηδεμονία της Άγκυρας. Αυτό δεν διάρκεσε πάρα πολλά χρόνια και θα δούμε και τις αντιδράσεις που προκαλεί.

Ήδη από το 1976 έχουμε τα πρώτα ρήγματα ενόχλησης των Τ/Κυπρίων γύρω από το ζήτημα του πελατειακού δικτύου που αναπτύσσει το καθεστώς. Δυο γελοιογραφίες από την Halkin Sesi οι οποίες επικρίνουν το πλιάτσικο, τον διαμοιρασμό λαφύρων πολέμου από τον Ντενκτάς προς τους ψηφοφόρους. Η κριτική είναι ότι ανταλλάσσει την Ε/Κυπριακή περιουσία κινητή και ακίνητη για να κερδίσει ψήφους. Το 1976 είχαμε ήδη τα πρώτα δείγματα αντιδράσεων μέσα σε πληθυσμό εκτοπισμένων Τ/Κυπρίων αλλά και οργανωμένων σε σύνολα της αντιπολίτευσης.

Τα πρώτα οργανωμένα σύνολα δεν είναι τα φίλο-καθεστωτικά στην Τ/Κ κοινότητα. Πρώτα οργανώθηκε η αντιπολίτευση και επειδή οργανώθηκε η αντιπολίτευση ο Ντενκτάς αποφάσισε να κάνει το Κόμμα Εθνικής Ενότητας UBP. Η αρχική άποψη του Ντενκτάς ήταν η πλήρης επιβολή ενός κορπορατισμού. «Εδώ εμείς δεν είμαστε χωρισμένοι σε κοινωνικές τάξεις σε πολιτικές ιδεολογίες, θα υπάρχουν μόνο επαγγελματικές οργανώσεις». Μέσα από αυτή του την άποψη κτίστηκε η πρώτη βουλή του Τ/Κυπριακού

ομόσπονδου κράτους. Πολύ σύντομα η αντιπολίτευση έκανε τα δικά της κόμματα, τις δικές της οργανώσεις, υπήρχε ήδη και το Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό κόμμα CTP, εμφανίστηκε η λεγόμενη Ομάδα Ελευθερίας, στη συνέχεια το Κόμμα Κοινωνικής Σωτηρίας και στις δυο αυτές πρωτοβουλίες εμφανίζεται ο μετέπειτα Τ/Κύπριος ηγέτης Μουσταφά Ακιντζί.

Άρα υπάρχει ήδη από το 1974 -76 μια αντιπαράθεση με το τί πάει να γίνει, μια καχυποψία αυτών των ανθρώπων ότι τελικά δεν ήταν αυτό το ζήτημα. Η πρώτη μικρή αλλά πολύ σημαντική νίκη αυτών των οργανωμένων συνόλων ήταν το γεγονός ότι κατάφεραν να μειώσουν την ένταση με την οποία ο Ντενκτάς υποστήριζε από το 1975 το προεδρικό σύστημα. Το κοινοβουλευτικό σύστημα που επέλεξε η Τ/Κ κοινότητα μετά την εισβολή ήταν και αποτέλεσμα ότι αυτοί οι άνθρωποι θεωρούσαν ότι με ένα προεδρικό σύστημα θα γίνουμε τέλεια υποτελείς. Το κοινοβουλευτικό σύστημα θεωρήθηκε ότι έδιδε στην αντιπολίτευση παραπάνω προοπτικές να αντισταθεί σε ορισμένα ζητήματα που έρχονται από το εξωτερικό.

Το 1979 είχαμε κύματα απεργιών (άρχισαν από το 1975) στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα.

Η εξωτερική επέμβαση παλινόρθωσης του καθεστώτος εξάιρεσης – εκλογές 1981

Αποτελέσματα βουλευτικών Ιουνίου 1981

UBP	TKP	CTP	DHP	TBP	Άλλοι
42,5% 18 έδρες	28,5% 13 έδρες	15,1% 6 έδρες	8,1% 2 έδρες	5,5% 1 έδρα	0,3%

Τα αποτελέσματα των εκλογών ήταν πολιτικό «σοκ» για το καθεστώς. Σε επίπεδο εκτελεστικής εξουσίας, μόλις εφτά χρόνια μετά την εισβολή, η αντιπολίτευση ξεπερνά το «κόμμα-κράτος». Η συνεργασία των κομμάτων της αντιπολίτευσης σημαίνει κυβέρνηση εκτός UBP.

Μπροστά σε αυτή την προοπτική επεμβαίνει η χουντική κυβέρνηση της Άγκυρας. Επίσκεψη Ιλντερ Τουρκμέν (ΥΠΕΞ Τουρκίας) στα κατεχόμενα και συνάντηση με τους ηγέτες της αντιπολίτευσης στο Villa Firtina.

Ιλντερ Τουρκμέν: «Εφόσον το CTP είναι εναντίον του NATO και εφόσον η Τουρκία είναι μέλος του NATO, τότε η Άγκυρα δεν επιτρέπει τη συμμετοχή σας στην κυβέρνηση». Τελικά σχηματίζεται κυβέρνηση UBP-TBP (κόμμα των επικοινωνιών).

Φτάνουμε στο 1981 που είναι ιστορικής σημασίας κατά την άποψή μου. Στις τότε βουλευτικές εκλογές η αντιπολίτευση κατάφερε να κερδίσει περισσότερα ποσοστά, για πρώτη φορά, από τα φίλο-καθεστωτικά κόμματα. Έμπαινε το ζήτημα από το 1981, ουσιαστικά 6-7 χρόνια μετά την εισβολή, ότι την «κυβέρνηση» θα την αναλάβουν πλέον οι άνθρωποι οι οποίοι βγήκαν εναντίον ουσιαστικά ή είχαν κριτικές απόψεις για αυτό που συνέβαινε στη T/K κοινότητα. Εκεί επεμβαίνει ξανά, για να απαγορεύσει σε αυτές τις δυνάμεις να αναλάβουν την κυβέρνηση, η χουντική κυβέρνηση της Άγκυρας. Έρχεται στην Κύπρο ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας Ιλντερ Τουρκμέν και απλά απαγορεύει το σχηματισμό κυβέρνησης, ένα είδος πολιτικού πραξικοπήματος, παρόμοιο σε ένταση, με το τί έγινε στο Ακιντζί τον Οκτώβριο του 2020. Δεν πρόκειται να λάβει μέρος η αντιπολίτευση σε αυτή την κυβέρνηση.

Το σύμπτωμα της από-ανάπτυξης (*de-development*) ως η μεγάλη αντίφαση

Άνοδος βιοτικού επιπέδου σε ατομικό – εμπορική και παραγωγική κατάρρευση σε συλλογικό επίπεδο.

Βασικά χαρακτηριστικά της από – ανάπτυξης:

- Αποκοπή της κοινότητας από την παραγωγική διαδικασία
- Παρασιτική κοινότητα – συγκέντρωση σε μη παραγωγικούς τομείς
- Δημιουργία «κυματοθραύστη» εντός του συστήματος κατοχής
- Αποστέρηση δυνατοτήτων αυτονομίας – υποκειμενικοποίησης
- Η ενσωμάτωση είναι μονόπλευρη και ασύμμετρη

Μοντέλο συσσώρευσης και οι αλλαγές του:

- Κοινωνική και ταξική διάρθρωση (πολιτική εποικισμού)
- Βιομηχανική παραγωγή, περιουσιακό και εμπορικό καθεστώς
- **Εξωτερική χρηματοδότηση**

Κάποια βασικά ερωτήματα. Ποιες ήταν εκείνες οι υπόγειες δυναμικές που προκαλούσαν συνέχεια αυτές τις οπισθοχωρήσεις και τις εντάσεις της T/Κυπριακής αντιπολίτευσης;

Το τί συνέβαινε σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο, παρά τον εγκλεισμό και την αποξένωση των Τουρκοκυπρίων από το σύνολο της Κύπρου βοήθησε να πολιτικοποιηθούν.

Η Τουρκοκυπριακή κοινότητα σαφέστατα δεν ζει στις συνθήκες του 1974, υπάρχει μια άνοδος του προσωπικού/ατομικού επιπέδου. Όμως υπάρχει μια συνολική κατάρρευση της συλλογικής ικανότητας της Τ/Κυπριακής κοινότητας να παράγει, να εμπλέκεται στη οικονομική ανάπτυξη.

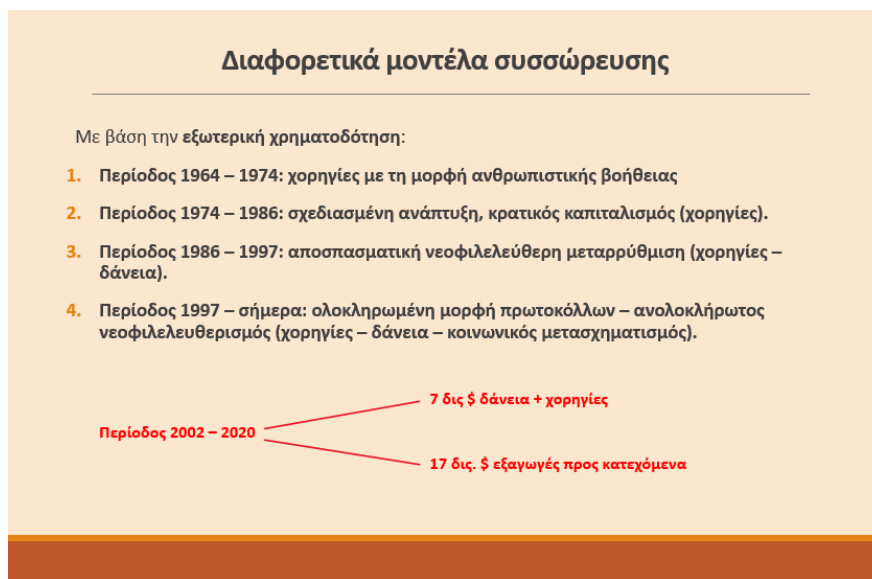
Αυτό το ζήτημα της αποκοπής από την παραγωγική διαδικασία των Τ/Κυπρίων και της μετατροπής τους σε μια παρασιτική κοινότητα, καταναλωτική κοινότητα και μόνο, είναι ζήτημα του πώς η τουρκική αποικιοκρατική διακυβέρνηση στα κατεχόμενα βάλει μπροστά κάποια ζητήματα της οικονομικής ανάπτυξης.

Πολύ χαρακτηριστική είναι η διπλή λειτουργία, από την μια πρέπει να δημιουργήσουμε στρώματα προνομιούχων που θα λειτουργούν ως κυματοθραύστες ενάντια στις αντιδράσεις, αλλά ο υπόλοιπος πληθυσμός θα πρέπει να τεθεί εκτός της παραγωγικής διαδικασίας, διότι όπως ξέρουμε σε πάρα πολλές φάσεις, η ίδια η παραγωγική διαδικασία μπορεί να οδηγήσει σε πιο έντονη πολιτικοποίηση και σε πιο μεγάλα κοινωνικά κινήματα. Άρα η ενσωμάτωση της οικονομίας των Τουρκοκυπρίων με την Τουρκία δεν έχει το σχήμα της ενσωμάτωσης των οικονομιών της ΕΕ, ή όπως διαφημίζει η ΕΕ ότι ενσωματώνονται. Είναι μια μονόπλευρη ενσωμάτωση.

Είναι οι Τουρκοκύπριοι που ενσωματώνονται στην οικονομία της Τουρκίας και όχι το αντίθετο. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ότι η κοινωνική και ταξική διάρθρωση της κοινότητας από το 1974 μέχρι σήμερα δεν μπορεί να πει κάποιος ότι ακολουθεί κατά γράμμα τα ίδια χαρακτηριστικά με τους ελληνοκύπριους που ζουν δίπλα τους. Διότι ένα πάρα πολύ μεγάλο μέρος της μισθωτής εργασίας στα κατεχόμενα, της εργατικής τάξης, δεν είναι κυπριακός πληθυσμός. Αυτό δεν αλλάζει τις έννοιες της ταξικής διάρθρωσης όμως υπάρχει ζήτημα του πώς η αστική, η μικροαστική και η εργατική τάξη συναρθρώνονται και πώς αλλάζει η σύνθεσή τους με τα χρόνια.

Το περιουσιακό και το εμπορικό καθεστώς είναι δυο στοιχεία που επιταχύνουν την διαδικασία της αποξένωσης ως εξής: Πρώτα οι περιουσίες των Ε/Κυπρίων χρησίμευσαν στο να απορροφήσουν κάποιες από τις αντιδράσεις των Τ/Κυπρίων ή τις αντιπολιτευτικές φωνές ενάντια στο καθεστώς. Είχαν μια έννοια διαμοιρασμού των λαφύρων μεν αλλά υπήρχε και η έννοια του Ντενκτάς της πρόνοιας, δηλαδή να δώσουν στους εκτοπισμένους κάτι διότι υπάρχει ζήτημα κοινωνικής αντίδρασης. Από το 1985 και μετά οι Ε/Κυπριακές περιουσίες δεν αποτελούν ζητήματα πρόνοιας και κυματοθραυστών ενάντια στο

σύστημα. Αυτή τη στιγμή είναι καθαρά κερδοφορίας και αναπαραγωγής μη τουρκοκυπριακού κεφαλαίου. Αν πάει κάποιος για παράδειγμα στο Τρίκωμο, στο Βαρώσι, στη Κερύνεια θα δει μορφές ανάπτυξης προφανώς και επί Ε/Κ περιουσιών που δεν έχουν σχέση απαραίτητα με Τουρκοκύπριους που θα λειτουργήσουν στη πορεία ως ένα δίκτυ προστασίας τους από την φτώχεια κλπ. Έχει μια διαφορετική λειτουργία πλέον το περιουσιακό. Το εμπορικό καθεστώς, έχει καταρρεύσει πλήρως το ζήτημα της εξαγωγής τ/κυπριακών προϊόντων.

Για να καταλάβουμε αυτή την πορεία μέχρι σήμερα θα πρέπει να μελετήσουμε το πώς αντιδρούν οι Τουρκοκύπριοι, το πως γεννιούνται κάποιες εστίες αντίδρασης με βάση την εξωτερική χρηματοδότηση. (Εξωτερική χρηματοδότηση είναι ποια λεφτά δίδει η Τουρκία και γιατί στην Τ/Κυπριακή κοινότητα.) Πρέπει να δούμε τα πραγματικά δεδομένα. Έχει οικονομικό κόστος η Τουρκία από την κατοχή εδαφών στη Κύπρο; Μπαίνει πάντα το θέμα «είναι ακριβή η κατοχή στην Κύπρο και είναι για αυτό που θέλει να φύγει η Τουρκία». Μόνο την περίοδο της διακυβέρνησης του Ερντογάν, από το 2002 μέχρι το 2020, ο υπολογισμός είναι ότι δόθηκαν στην Τ/Κυπριακή κοινότητα 7 δις \$ σε δάνεια και χορηγίες, η ίδια η Τουρκία ως επιχειρηματική τάξη έλαβε πίσω 17 δις \$ από εξαγωγές προς τα κατεχόμενα. Εδώ είναι η εμπορική κατάρρευση, οι Τ/Κύπριοι δεν εξάγουν τίποτα, εισάγουν μόνο 1 δις το χρόνο από την αγορά της Τουρκίας.

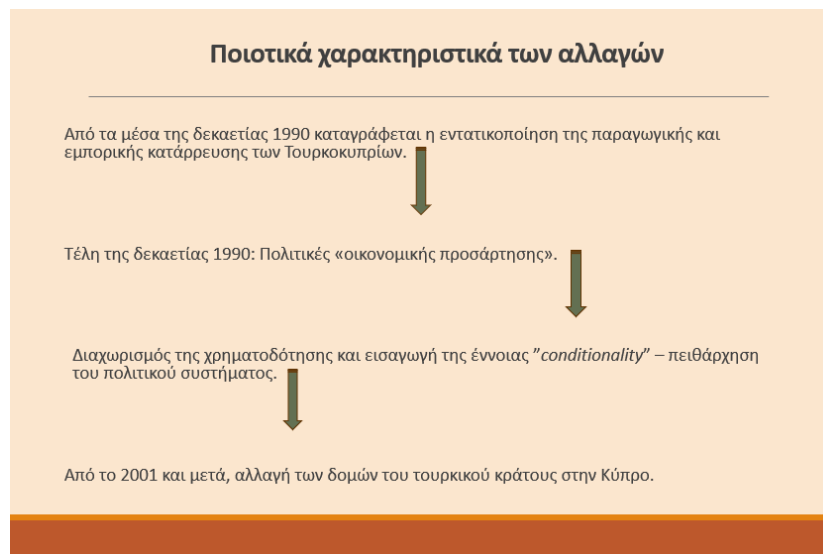
Το «δάνεια και χορηγίες» που φαίνεται στο πίνακα, πιο πάνω παίζει το δικό του ρόλο, είναι ακριβώς η λογική που εισάγεται και σταδιακά αλλάζει από πλευράς της Τουρκίας για να αλλάξει τους κοινωνικούς συσχετισμούς εντός της Τ/Κ κοινότητας. Αρχικά η Τουρκία έδινε μόνο χορηγίες. Την εποχή των θυλάκων έδινε μόνο ανθρωπιστική βοήθεια, διότι υπήρχε πλήρες κοινωνικό χάος, κατάρρευση κλπ.. Από 1974 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 80 δίδει χορηγίες. Από τον Οζάλ και μετά αρχίζει να μπαίνει το ζήτημα του ότι, «δεν γίνεται να σας δίδουμε μόνο χορηγίες, διότι δημιουργείτε ελλείματα, είσαστε οι άνθρωποι

οι τεμπέληδες που τρώνε τις χορηγίες, άρα τα δημοσιονομικά ελλείματα θα τα καλύπτουμε ως Μητέρα Πατρίδα αλλά με δάνεια».

Από το 1990 και μετά το δάνειο έγινε πιο συγκεκριμένο άρχισε να μπαίνει η έννοια του «conditionality» των προϋποθέσεων, «θα σας δώσουμε δάνειο αλλά πρέπει να κάνετε τα τάδε πράγματα», άρα μπαίνει το ζήτημα της κοινωνικής πειθάρχησης και γεννιέται ακόμα πιο έντονα το ζήτημα του κοινωνικού κινήματος που αντιδρά. Με τον Ερντογάν πλέον τα δάνεια είναι πιο πολλά οι χορηγίες μειώνονται, εισάγεται η λογική ότι «οι προϋποθέσεις που θέλουμε για να σας δώσουμε δάνειο δεν αφορούν την οικονομία, μόνο το δημοσιονομικό σας έλλειμα, αφορούν τον τρόπο που αναπτύσσονται οι πολιτιστικές αξίες, που πρέπει να λειτουργεί η βουλή, να λειτουργούν τα πολιτικά κόμματα και τα συνδικάτα».

Από το 1997 λειτουργεί πιο επίσημα το ζήτημα της πειθαρχίας με τα δάνεια, είναι η εποχή του Ερντογάν που το έκανε πολύ πιο πολύ συγκεκριμένο.

Το κοινωνικό κίνημα που γνωρίσαμε το 2003-2004 τόσο μαζικά τόσο έντονα γεννιέται από την δεκαετία του 90, υπάρχει από το 1975, το 1990 ξαφνικά παίρνει ένα πολιτικό χαρακτήρα και το 2003- 04 γίνεται η κοινωνική έκρηξη.

Πρέπει να διερωτηθούμε γιατί την δεκαετία του 90, είναι πολύ σημαντικό και το τί γίνεται και στην Ε/Κ κοινότητα είναι σημαντικό. Αυτή την δεκαετία είχαμε ζητήματα ενιαίου αμυντικού δόγματος, πυραύλων, δολοφονιών στα οδοφράγματα, πριν τις δολοφονίες το 97 υπήρχε συνέχεια μια ένταση στο χώρο των οδοφραγμάτων. Από την άλλη πλευρά ως απάντηση σε αυτές τις πολιτικές είχαμε συμβούλια συνεταιρισμών. Από τα μέσα της δεκαετίας του 90 μπαίνει η έννοια του Συμβουλίου Συνεταιρισμού. Ουσιαστικά η κυβέρνηση της Τουρκίας αποφασίζει ότι σε όλα τα ζητήματα της οικονομίας πλέον θα υπάρχει ντε φάκτο καθημερινή ενσωμάτωση και με έγγραφο, δεν είναι ανάγκη να είναι ο προϋπολογισμός, η πολιτική επιρροή, πρέπει να γεννηθεί η ιδέα του πώς σταδιακά αρχίζει να προσαρτάται πιο επίσημα αυτός ο οικονομικός χώρος για την Τουρκία.

Οι πολιτικές όμως της «οικονομικής προσάρτησης» επιταχυνθήκαν δραματικά το 1994 και μετά όταν η Κυπριακή κυβέρνηση κινήθηκε νομικά ενάντια στις εξαγωγές που είχαν την σφραγίδα του ψευδοκράτους στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, το δικαστήριο αποφάσισε ότι είναι παράνομα τα προϊόντα. Αν δει κάποιος την στατιστική υπηρεσία των κατεχομένων θα δει από το 1994 που βγαίνει η απόφαση υπάρχει πλήρης κατάρρευση των εξαγωγών των Τ/Κυπρίων. Από το 1977 που υπάρχουν στοιχεία μέχρι 1994 οι εξαγωγές των Τ/Κυπρίων προς την Τουρκία ήταν το νούμερο 3, προηγούνταν άλλοι προορισμοί είχαν άλλου είδους οικονομικές σχέσεις οι Τ/Κύπριοι. Μετά το 94 πλέον υπάρχει μονοπώλιο της Τουρκίας. Πριν έκαναν εξαγωγές απευθείας στην Αγγλία, Ιταλία, Αραβικές χώρες, Μέση Ανατολή, η Τουρκία δεν ήταν μέσα στις πρώτες επιλογές.

Σιγά-σιγά όμως μέσα από αυτή τη διαδικασία και λόγω της οικονομικής κρίσης στην Τουρκία το 2001 και της τραπεζικής κρίσης στα κατεχόμενα περίπου την ίδια περίοδο, πλέον υπάρχει μια σοβαρή ανατροπή στις κοινωνικές ισορροπίες, η Τ/Κυπριακή αντιπολίτευση δεν ήταν κάτι το οποίο υπήρχε αόρατα, σιωπηλά, υπόγεια, κλπ. άρχισε πλέον να οργανώνεται και να συνενώνει όλες τις δυνάμεις που μεταξύ τους μπορεί να είχαν και πάρα πολλές διαφορές.

18 Ιουλίου 2000 ιδρύεται η πλατφόρμα «Αυτή η χώρα είναι δική μας» η οποία θα ζήσει και θα γίνει παραπάνω γνωστή στους Ε/Κύπριους λόγω του δημοψηφίσματος του 2004. Η ιδέα του ότι θα υπάρχει μια μεγάλη κοινωνική συμμαχία με το όνομα «Αυτή η χώρα είναι δική μας» άρα ζήτημα επιστροφής των Τ/κυπρίων στην κυπριακή πατρίδα με την έννοια του ότι εμείς πρέπει να διοικούμε αυτό το τμήμα της Κύπρου.

Ανάπτυξη του κοινωνικού κινήματος

ΚΑΤΑΛΗΨΗ, 24 ΙΟΥΛΙΟΥ 2000

ΚΑΤΑΛΗΨΗ, 24 ΙΟΥΛΙΟΥ 2000

Στις 24 Ιουλίου του 2000 γίνεται και η ιστορική κινητοποίηση η οποία κατάληξε σε κατάληψη της Βουλής για μερικές ώρες, από αυτό το κίνημα, (δεν ξέρω αν έγινε πριν στην Κύπρο κάτι παρόμοιο) ήταν μια από τις κορυφαίες στιγμές αυτού του κινήματος.

27^η Νοεμβρίου 2002

Μέχρι την πρώτη κατάθεση του σχεδίου Ανάν για τις διαπραγματεύσεις, πριν ακόμα το δημοψήφισμα γίνεται η μαζική έξοδος στους δρόμους που κρατά χρόνια μέχρι και την κατάληξη του Απριλίου 2004. Τέλη του Νοεμβρίου 2002 είχαμε την εξής ισορροπία, υπήρχαν κινητοποιήσεις στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα από 70 μέχρι 80 χιλιάδες κόσμο και πλέον έμπαινε το ζήτημα καθαρά. Όταν μια Τ/Κ κοινότητα που περίπου είναι 120 χιλιάδες άτομα και τα 70-80 είναι στους δρόμους, τίθεται ζήτημα ανατροπής κάποιων παραδοσιακών ισορροπιών που υπήρχαν. Αν ο Ντενκτάς μέχρι τότε παρουσιαζόταν χωρίς να είναι, είπαμε τα δείγματα του 81.....αλλά αν εις την Άγκυρα επικρατούσε η αντίληψη «η Κύπρος

ελέγχεται, η κατάσταση είναι εντάξει διότι έχουμε ένα φυσικό/παραδοσιακό ηγέτη» μετά από αυτό το ζήτημα δεν υπήρχε περιθώριο κάλυψης της Άγκυρας πίσω από τον Τ/Κύπριο ηγέτη. Ο ίδιος ο Τ/Κ ηγέτης πλέον ιδεολογικά είχε καταρρεύσει σχεδόν συνολικά.

Οι ποιοτικές διαφορές της σημερινής Τουρκίας

Στάτους κβο και ρήξεις, βασικό γνώρισμα της εξουσίας Erdoğan. Η «ΤΔΒΚ» ως εμβληματική κεμαλική ύπαρξη. Η Τουρκοκυπριακή κοινότητα ως «η δυτική και νοτιοανατολική Τουρκία», δηλαδή ως χώρος «υπό κατάκτηση» που δεν ολοκληρώνεται.

Οικονομία: Από τις μορφές «ανάσχεσης ανάπτυξης» του κρατικού καπιταλισμού σε μορφές «ανάσχεσης ανάπτυξης» του νεοφιλελεύθερου μοντέλου (Τα τρίχρονα οικονομικά πρωτόκολλα).

Η σημασία του «**Γραφείου Ανάπτυξης και Οικονομικής Συνεργασίας**».

Πολιτική δομή: Το αδιέξοδο κοινοβουλευτικό σύστημα.

Πολιτισμός – Ιδεολογία: Από τον κεμαλικό εθνικισμό στη νέα Τουρκο-ισλαμική σύνθεση.

Μορφές κανονικοποίησης ως «αλλαγή»: Το περιουσιακό καθεστώς, οι συζητήσεις για το Βαρώσι, οι υποδομές υδατικού – ηλεκτρισμού.

Τα οδοφράγματα άνοιξαν τον Απρίλη του 2003 μετά από έντονη πεποίθηση και του Ντενκτάς «αν δεν τα ανοίξω θα τα σπάσουν και να περάσουν». Υπήρχε η φημολογία ότι οι κινητοποιήσεις θα έφταναν μέχρι τα οδοφράγματα και πλέον θα υπήρχε ζήτημα και ανοικτών συγκρούσεων. Την ιστορία που κορυφώνεται μέχρι το 2004 την έχετε ζήσει σε όλη της τη σημασία και την μαζικότητα. Εκείνο που μου κάνει εντύπωση είναι το μετά. Το σήμερα ως ένα αποτέλεσμα που ξεκινά σταδιακά από το 2005, 2006 πολύ πιο συγκεκριμένα από το 2013. Το πιο εμβληματικό μπορεί να είναι ο Οκτώβρης του 2020 εναντίον του Μουσταφά Ακιντζί.

Μέσα από όλη αυτή την διαδικασία αλλάζει πλήρως ο τρόπος με τον οποίο η Τουρκία λειτουργεί εντός των κατεχομένων για να αντιμετωπίσει τούτους τους απειθάρχητους, αυτό το κοινωνικό κύμα. Εδώ υπάρχει μια ιστορικής σημασίας ανατροπή. **Ποια είναι η ιστορικής σημασίας ανατροπή ειδικά με τον Ερτογάν;**

Επιπτώσεις και συμπεράσματα

Η ιστορική αλλαγή: Ο ρόλος της τουρκοκυπριακής ηγεσίας και του τουρκοκυπριακού πολιτικού συστήματος.

Ποια είναι η κατάσταση σήμερα: Το τουρκικό κράτος «αντικαθιστά» την Τ/Κ κοινότητα.

Αλλαγή του χώρου: Η αναδιαμόρφωση του περιουσιακού καθεστώτος και τα νέα έργα υποδομής.

Η επιβίωση του ανολοκλήρωτου χαρακτήρα του μετασχηματισμού.

Πλέον το Τουρκικό κράτος δεν νιώθει την ανάγκη να νομιμοποιήσει εκείνο που είπαμε από την αρχή, η αποικιοκρατικού τύπου διακυβέρνηση, δεν νιώθει την ανάγκη να έχει πολλούς κυματοθραύστες Τ/Κυπριακής καταγωγής και προέλευσης που απλά θα αναπαράγουν την παρουσία της στην Κύπρο, δεν υπάρχει ανάγκη για ένα Ντενκτάς ο οποίος να μιλά εκ μέρους της Άγκυρας και πολλές φορές να επιβάλλει πολιτικές για το κυπριακό στην Άγκυρα. Όχι μόνο δεν υπάρχει ανάγκη, προκλητικά και πιο ξεκάθαρα η Τουρκία αναλαμβάνει η ίδια να μετασχηματίσει τα κατεχόμενα. Διότι δεν υπάρχει Τουρκοκύπριος που να κάνει την δουλειά όπως την θέλει η ίδια και επειδή καταλαβαίνει ότι η ανατροπή των ισορροπιών που προέκυψε το 2004 ήταν τελικά ιστορική, ερχόταν από πολύ παλιά.

Η αποξένωση που προκάλεσε το 74 και μετά, η επιμονή των Τουρκοκυπρίων σε βασικά κυπριακά χαρακτηριστικά της ταυτότητά τους όπως για παράδειγμα, ο έντονος εναγκαλισμός της κοσμικής πτυχής της ταυτότητά τους, η απέχθειά τους προς την πολιτικοποίηση της θρησκείας, το γεγονός του ότι και στην καθημερινή πολιτική δραστηριότητα έχουν εντελώς διαφορετικές αξίες και νοοτροπίες από την σημερινή εξουσία της Τουρκίας, κινητοποιεί τα ένστικτα του Ερτογάν να αλλάξει τον τρόπο διακυβέρνησης των ίδιων των κατεχομένων.

Έχουμε δυο συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τα οποία εξελίσσονται ειδικά από το 2013 και μετά. Μετά το Κραν Μοντανά άλλαξε τον τρόπο λειτουργίας της η Τουρκική πρεσβεία. Δεν λειτουργεί μόνο ως μια πρεσβεία, λειτουργεί και ως σκιάδες υπουργικό συμβούλιο. Οι διπλωμάτες μέσα στη πρεσβεία έχουν αποστολή, ένας παρακολουθεί το Υπουργείο Συγκοινωνιών άλλος το Οικονομικών κλπ. κανονικά πιο ολοκληρωμένη αποικιοκρατική .....

Το δεύτερο παράδειγμα είναι πώς κάνουν την εμφάνισή τους οι θεσμοί που συνδέονται με το Τουρκικό κράτος. Αν διερωτηθούμε τί έγινε στο Βαρώσι από την ημέρα που είπε ο Ερτογάν ότι θέλει να το ανοίξει μέχρι σήμερα, κάποιος θα δει ότι τα έργα υποδομής και οι αλλαγές που έγιναν, υλοποιήθηκαν υπό την καθοδήγηση τουρκικών θεσμών εξουσίας. Ο δρόμος για τα ποδήλατα είναι από τον Δήμο Ικονίου, δηλαδή ο Δήμος Ικονίου αναλαμβάνει μέρος της διαχείρισης του έργου που ονομάζεται Βαρώσι. Το Συμβούλιο Κοινωνικής Κατοικίας της Τουρκίας αναλαμβάνει να ξανακτίσει τα κτίρια. Δεν υπάρχει η έννοια θα διαβουλευτούμε με τους Τουρκοκύπριους, θα προκηρύξουμε διαγωνισμό, να μπουν οι επιχειρήσεις τους.

Το κράτος της Τουρκίας αναλαμβάνει αυτή την υπόθεση και περιθωριοποιεί πλήρως την ίδια την Τ/Κ κοινότητα.

Σε μέλη εκείνων που λέμε Τ/Κ αντιπολίτευση απαγορεύεται η είσοδος στην Τουρκία. Ο λόγος που απαγορεύεται η είσοδος είναι πιο σημαντικός, θεωρούνται προσωπικότητες που απειλούν την εθνική ασφάλεια της Τουρκίας.

Αυτό τί σημαίνει; Όταν ένα πρόσωπο θεωρείται ότι απειλεί την εθνική ασφάλεια της Τουρκίας ή όταν για παράδειγμα τα οργανωμένα σύνολα της Τ/Κυπριακής αντιπολίτευσης και το Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα δεν καλούνται στις επίσημες εθνικές επετείους της Τουρκίας που γιορτάζονται στα κατεχόμενα, αυτό το πράγμα έχει την δική του ουσία είναι «οι εκτός έθνους» υπάρξεις που δεν πειθάρχησαν, πλέον δεν πρέπει να υπολογίζονται καν στην πολιτική διαδικασία.

Ένα ζήτημα που δεν είναι στο βιβλίο, το βιβλίο τελειώνει το 2004. Μια ουρά που αιωρείται και πρέπει να την σκεφτούμε καλύτερα, μετά το 2004 και μετά την ιστορία με τον Μουσταφά Ακιντζί αλλάζει πλήρως η λογική που η Τουρκία βλέπει τα κατεχόμενα και την Τ/Κυπριακή κοινότητα.

Σας Ευχαριστώ